

Christopher Lloyd, eigenaar van Great Dixter, zorgde in de jaren negentig van de vorige eeuw voor deining in het tuinieren. Hij experimenteerde met een soort tuin die afweek van de traditionele Engelse border. De nieuwe tuin was één en al uitbundigheid, zonder de keurige lijnwerking van hoog naar laag. Een kleine revolutie in tuinenland en zeker de Engelsen moesten er aan wennen.

TEKST EN FOTOGRAFIE WIERT NIEUMAN

De uitbundigheid van *Canna*

Voor een tuin met een tropische flair

Lloyd maakte combinaties met vaste planten, bolgewassen en eenjarigen en koos planten met een flamboyante uitstraling; kleuren en vormen die haast over de top waren. *Ricinu* hoge dahlia's met donker blad, *Nicotiana sylvestris*, *Hedychium* en – nu komt het: *Canna*, werden in één tuindeel verwerkt. Het beeld staat na al die jaren nog op mijn netvlies.

We zijn een kwart eeuw verder en bovengenoemde planten zijn gemeengoed in de tuin geworden. De exotisch aandoende *Canna* was in de negentiende eeuw een rage van de 'upper ten', maar werd daarna lang verbannen naar de marge. Nu is hij weer overal verkrijgbaar, zelfs in bakken en luxe beplantingen in sommige dorpskernen kom je *Canna* tegen. Tijd om eens bij kwekerij De Groeneweg van de familie Van Haaster te gaan kijken. Zij weten alles over *Canna*.

HET GESLACHT CANNA

Canna behoort tot de plantenfamilie *Cannaceae*. Die familie telt slechts één geslacht: *Canna*. De belangrijkste vertegenwoordiger uit dit plantengeslacht kennen we als Indisch bloemriet, *Canna indica*. Met die naam worden veel mensen op een verkeerd been gezet, men denkt dat deze plant uit India komt maar de naam verwijst naar West Indië, dus naar Zuid Amerika!

Na uitgebreid taxonomisch onderzoek door zowel dr. Paul Maas uit Nederland als door dr. Nobuyuki Tanaka uit Japan worden er nu 26 soorten en ondersoorten onderscheiden. Tot een aantal jaren geleden was dat aantal beduidend hoger, tussen de 50 en 100. Indisch bloemriet is de enige soort die in Nederland in grote aantallen wordt gekweekt. Soorten als *Canna tuerckheimii* en *Canna iridiflora* worden wel eens aangeboden maar zijn meer liefhebbersplanten.

Canna indica, in Peru bekend als achira, is al eeuwen in cultuur als voedselplant. De rhizomen of wortelstokken zijn eetbaar en rijk aan zetmeel. Aangezien ze vezelrijk zijn, dienen ze urenlang gekookt of gestoomd te worden voordat ze voor consumptie geschikt zijn. De smaak is gelijkwaardig aan die van de zoete aardappel (*Ipomoea batatas*). In Vietnam en Zuid-China worden de planten wel aangeplant voor consumptie maar tegenwoordig is het als voedselplant toch in veel gebieden naar de achtergrond verdwenen. *Canna indica* wordt in de tropen ook wel gebruikt voor het reinigen van vervuild water, want de planten, voedselvereters als ze zijn, nemen grote hoeveelheden organische verontreinigingen, kleurstoffen en chloorverbindingen op die bij de fabricage van papier in het water komen.

Al die vroegere en huidige economische toepassingen in Zuid-Amerika spelen bij ons geen rol. Hier is het een sierplant waar enkele kwekers een boterham mee verdienen.

KWEKERIJ DE GROENEWEG

Slechts enkele kwekers houden zich met de teelt van *Canna* bezig; het is voor de kwekerswereld een nicheplant waar een paar deskundigen heel veel van weten en zich er intensief mee bezig houden; anderen kennen misschien de naam, maar van de teelt en alles wat daarmee samenhangt weten ze niet veel.

De familie Van Haaster kweekt al 35 jaar *Canna* op een oppervlakte van 8 hectare, dat is ongeveer 16 voetbalvelden. De grond in De Zilk is puur zandgrond en alles wat je er aan meststoffen opbrengt, verdwijnt met een hevige regenbui naar de ondergrond, het zand houdt niets vast. Omdat uitgespoelde meststoffen in het grondwater terecht komen, wordt hier al lang geen kunstmest meer gebruikt en ook bestrijdingsmiddelen zijn taboe. Maar hoe kweek je dan een hongervolf als *Canna*, op die arme zandgrond? Per hectare wordt er jaarlijks 1.500 kilo gesteentemeel gestrooid. Dat bevat veel beter dan kunstmest omdat de voedingsstoffen niet uitspoelen, maar langzaam vrij komen en omdat er veel meer elementen in zitten dan

in kunstmest. Als Alfons van Haaster daar over begint te vertellen, gaat er een nieuwe wereld voor je open! Er wordt ook natuurmest gebruikt en wel gedroogde varkensmest. Daar zitten ook veel voedingsstoffen en je brengt meteen ook wat humus in de grond.

In de periode april-mei worden de rhizomen geplant. Omdat het van nature tropische planten zijn, moet je oppassen met vorst. Strenge nachtvorsten op het moment dat ze net boven de grond komen, is funest. Het nog kale land, omringd door bloeiende bollen, verandert langzaam in een groen tapijt en midden augustus zijn sommige soorten meer dan manshoog. Omdat chemische onkruidbestrijding uit den boze is, zijn de zomermaanden gevuld met handmatig onkruidvrij maken van de percelen. In oktober worden de planten gerooid en stuk voor stuk op maat gesneden of uit elkaar getrokken. De afzet vindt plaats naar de USA, Canada, Rusland en Japan. Sommige landen, de USA in het bijzonder, eisen dat de rhizomen vrij van grond zijn en daarom worden die partijen allemaal gespoeld.

De particulier kan in de bloeitijd op het land komen kijken welke soorten men wil hebben dan hun bestelling opgeven. In april-mei worden ze vervolgens verzonden en kan men ze direct planten zonder ze zelf eerst nog weer te moeten bewaren.

EXOTISCHE SFEER

Als je Canna ziet bloeien krijg je wel een beetje begrip voor de passie van Van Haaster en het enthousiasme van Christopher Lloyd. Als ik Monique van Haaster interview over *Canna*, valt de term 'wow-effect'. Een modewoord, maar hier terecht gebruikt. Waarop moet je letten met het kweken om dat effect in de tuin te bereiken en hoe moet je de planten verzorgen? *Canna's* zijn zoals gezegd hongervolven en koukleumen, daar moet je steeds rekening mee houden. Ze moeten pas in de tweede helft van april worden geplant op voedselrijke, niet te vaste grond. Wie al eerder het tropisch effect in de tuin wil hebben, kan de rhizomen in maart oppotten en op een warme en lichte plek zetten en na midden mei in de tuin uitplanten. Hoe sneller de grond opwarmt, hoe beter de planten aanslaan en gaan groeien. Daarom is het belangrijk dat ze vanaf het begin voldoende voedsel krijgen, bijvoorbeeld in de vorm van droge koemestkorrels die rond de plant gestrooid worden. Combineren met planten met eenzelfde uitstraling verhoogt het effect. Te denken valt aan de al genoemde wonderboom, dahlia's en *Nicotiana*, maar ook weelderige exemplaren van *Petunia*, siergrassen en *Coleus* passen er goed bij. Zorg voor een plek in de zon, lekker beschut en succes is verzekerd. De bloemen zijn niet geschikt als snijbloem want ze gaan heel snel slap hangen. Er worden wel proeven genomen om het vaasresultaat te verbeteren, maar een bevredigend product is er nog niet. De groene of roodbruine zaaddozen kunnen wel afgesneden worden en blijven op de vaas lang mooi. Voor langdurige, rijke bloei is het echter beter om de bloemstelen af te knippen zodra ze uitgebloeid zijn en de zaden niet tot ontwikkeling te laten komen. De afzonderlijke uitgebloeide bloemen bederven de sierwaarde en die kunnen daarom beter direct na de bloei eruit gehaald worden.

In oktober, voordat het gaat vriezen, worden de planten gerooid, afgeknipt, te drogen gelegd en daarna in een kruipruimte droog en vorstvrij bewaard. Wie geen geschikte kruipruimte heeft kan de rhizomen in bakken met turfmoel op een vorstvrije plaats overwinteren.

'ALLERLEI SOORTEN'

Even terug naar de wortels van de plantkunde: een soort of species is een plant die in die vorm in de natuur voorkomt en zichzelf door zaad kan vermenigvuldigen zonder dat er in het nageslacht grote veranderingen zijn. Wat een kweker vaak een soort noemt is een cul-

tivar, cultuurvariëteit of ras; een plant die iemand heeft geselecteerd omdat hij mooier dan de wilde soort was of die hij/zij door kruisen met een andere soort heeft verkregen. Als men zo'n nieuwe aanwinst mooi genoeg vindt, krijgt hij vaak een naam en die naam wordt dan tussen enkele hoge komma's geplaatst. Soms zijn die nieuwe planten zaadvast en komen ze uit zaad dus weer terug zoals de ouder is. In veel gevallen is het een verrassing hoe de kinderen eruit gaan zien. Het zijn bastaarden en daarmee weet je maar nooit wat het wordt. Zaaiteeltbedrijven en sommige specialisten kruisen handmatig door stuifmeel van de ene bloem, de moederplant, op de stempel van een andere bloem, de vaderplant, over te brengen. Op die manier kun je bewust toewerken naar een ras met bepaalde eigenschappen of bloemkleuren. Vaak zet men twee verschillende planten bij elkaar en laat men de bijtjes het werk doen. Het resultaat is dan minder voorspelbaar.

Van Haaster heeft ook nieuwe 'soorten' gewonnen: 'Monique', genoemd naar Monique van Haaster, heeft bloemen met een mooie, verfijnde zalmkleur boven donker blad, 'Coral' heeft rode bloemen boven donker blad, 'Fiësta II' is een slanke plant met groen blad en geel met oranje bloemen.

Het donkere blad bij veel rassen geeft een bijzonder effect in de beplanting. Behalve de vrolijke en vaak uitbundige bloemkleuren met soms twee kleuren in de bloem of bloemen met een tijgerpatroon, zorgt het blad in combinatie met andere bladplanten voor spannende combinaties in de periode voordat de bloemen aanwezig zijn. Sommige tuiniers zullen de bontgestreepte rassen wat teveel van het goede vinden en anderen zullen er juist mee weglopen. In een stedelijke omgeving zorgen die bontbladigen in ieder geval wel voor levendigheid!

ONVERMIJDELIJKE VRAAG

Tuiniers houden van experimenteren, zelf stekken, planten scheuren, soms zelfs enten. Maar met stip bovenaan staat het zelf uit zaad opkweken van planten. Die bijzondere plant waar je in de subtropen een zaadje van meenam tijdens je vakantie en die tot plant uit te zien groeien: het ultieme souvenir!

Kun je *Canna* zelf zaaien? Ja, zoals op de foto's is te zien, geven ze mooie zaaddozen die gevuld zijn met harde, ronde zaden. Omdat de zaden zo hard zijn, wordt aangeraden om ze met een schuurpiertje aan te vijlen totdat het wit zichtbaar wordt. Daarna weken in lauwwarm water, dan zaaien en maar wachten tot ze kiemen. Na drie jaar komt misschien de eerste bloem en geloof me, dat valt heel vaak tegen! Koop daarom maar een plant die je mooi vindt en scheur de rhizomen in de herfst, dat geeft veel meer voldoening.

Voor wie geen grote tuin heeft: *Canna* kan uitstekend in grote potten en bakken worden gekweekt. Omdat ze dan in humusrijke potgrond groeien en niet te nat zullen staan, is het 'wow-effect' absoluut gegarandeerd. Dan natuurlijk wel zorgen voor vocht en voedsel, want daar kunnen ze niet zonder! 🍷

— Informatie —

Kwekerij de Groeneweg
Zilkerbinnenweg 78
2191 AE De Zilk
T +31 (0) 252 52 42 16
www.vanhaastercanna.nl

Groepsbezoek op aanvraag voor de periode 20 juli t/m 15 oktober.

